

fragments

Arqueologia Estudis i Gestió del Patrimoni.
Plaça de Can Gassol, núm. 18 08301 Mataró
info@fragments.es
tel.93.790.87.34

MEMÒRIA D'INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA FEBRER 2010

CARRER D'ESPOLSA-SACS, 4 REF: 098/07

(BARCELONA, EL BARCELONÈS)

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA:

DATES DE LA INTERVENCIÓ:

DATA D'ENTREGA:

FITXA TÈCNICA

NOM DEL JACIMENT: Carrer d'Espolsa-Sacs 4

NOM DE LA INTERVENCIÓ: Carrer d'Espolsa-Sacs 4

REF: 098/07

MUNICIPI: Barcelona

COMARCA: Barcelonès

TIPUS D'INTERVENCIÓ: Preventiva

COORDENADES GEOGRÀFIQUES:

MSNM: 10,58 MSNM

TREBALLS REALITZATS: fossat d'ascensor

RESULTATS: negatius.

DATES DE LA INTERVENCIÓ: del 12 del XI al 15 del XI de 2007

DATES DE LA RESOLUCIÓ: del 12 del XI al 23 del XI de 2007

PROTECCIÓ DEL JACIMENT:

- Llei 9/1993, de 30 de setembre de 1993, del Patrimoni Cultural Català (DOGC núm.1807).
- Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm. 3594).

DIRECCIÓ: Vanessa Muñoz Rufo

EQUIP HUMÀ: 2 auxiliars proporcionats per la promotora

PROMOCIÓ: Comunitat de veïns Espolsa-sacs 4

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	4
2. MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ	4
3. MARC GEOGRÀFIC I GEOLÒGIC.....	4
4. CONTEXT HISTÒRIC I ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS.....	5
5. METODOLOGIA	10
6. DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS REALITZATS	10
7. CONCLUSIONS	11
8. BIBLIOGRAFIA.....	11
ANNEX 1. PLANIMETRIES	13
ANNEX 2. FOTOGRAFIES	14
ANNEX 3. FITXES D'UE.....	17

1. INTRODUCCIÓ

El present informe recull la memòria de la intervenció arqueològica realitzada al **Carrer d' Espolsa-sacs núm. 4**, amb núm. de registre **098/07**, realitzada al districte de Ciutat Vella (Barcelona – Barcelonès) dins el barri Gòtic. La intervenció arqueològica ha estat duta a terme per l'empresa **FRAGMENTS**, sota la direcció arqueològica de l'arqueologa Vanessa Muñoz Rufo, amb el corresponent permís de la Direcció General del Patrimoni Cultural. La intervenció s'ha dut a terme entre els dies 12 i 15 de novembre del 2007.

2. MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ

Amb motiu de la construcció del fossat d'un ascensor s'ha fet un control i excavació arqueològica d'una cala de 113 per 105 cm d'amplada i 150 cm de profunditat, on s'havia de realitzar el fossat per a encabir-hi la caixa de l'ascensor. L'indret on s'ha dut a terme l'actuació s'inclou en una Zona d'Interès Arqueològic i d'alt valor històric, per la qual cosa s'ha realitzat una Intervenció Arqueològica preventiva prèviament a la realització de les obres, d'acord amb la normativa municipal i general en matèria patrimonial amb l'objectiu de controlar la realització d'aquest pou de l'ascensor, i documentar les restes que apareguin.

D'una manera molt resumida, podem dir que el lloc que ens ocupa té interès històric i arqueològic ja que:

1. Es troba dins una de les zones situades dins els *suburbium* de la ciutat romana.
2. La finca actual ocupa un sector del desaparegut convent de Montsió o de Santa Maria de Montsió. En els plànols dels Quarterons de Garriga i Roca, aquest espai està ocupat per dues *botigues*, amb entrada independent cadascuna d'elles a la *Bolta de Espolsa Sacs*. Aquestes botigues comparteixen el que sembla un celobert amb un pou.
3. Es troba dins els límits de la muralla medieval, gairebé a tocar de l'absis de l'església del convent de Montsió i a prop de l'església de Santa Anna.
4. L'església es construí *circa* 1388 i, uns tres anys més tard, el convent. L'any 1423 es va cedir al convent fins al 1882.
5. És una zona urbanitzada a partir de l'edat mitjana.

3. MARC GEOGRÀFIC I GEOLÒGIC

El terme municipal de Barcelona té una extensió de 1.754.900 hectàrees, que s'estén en una plana de 5 km d'amplada des de la costa mediterrània a la serralada litoral, concretament entre el tram de la serra de Collserola i els estrets de Martorell i de Montcada, per on els rius Llobregat i Besòs respectivament van a sortir a la mar amb la formació dels seus deltes. D'aquesta manera el territori presenta dos elements morfològics clars: la serra de Collserola i la Plana.

La serra de Collserola és un *horst* compostat per materials granítics i esquistosos. Està limitat al nord pel Vallès, a l'est pel turó de Roquetes, al Sud pel turó de Valldaura i a l'oest pel Llobregat. La serra té el seu punt culminant al cim del Tibidabo amb 512 m.

El Pla de Barcelona es troba obert al mar i limitat per la serralada Litoral i al sud per la falla que segueix arran de mar des del Garraf i el Turó de Montjuïc (que és el punt més elevat amb 173 m) fins al Turó de Montgat, més enllà del Besòs.

La seva situació, on conflueixen els dos grans eixos de comunicació que travessen en direcció Nord Sud la Catalunya central (Llobregat i Besòs-Congost-Ter), li ha donat la funció de capitalitat.

La xarxa hidrogràfica respon a les característiques d'una xarxa mediterrània. Per una banda hi ha els dos rius que delimiten el Pla: Besòs i Llobregat, de caràcter extracomarcal, que desemboquen a la costa barcelonina després de travessar les serralades litorals. Aquest dos rius tenen un règim fluvial irregular, amb fortes avingudes que depenen de les condicions climàtiques. L'altre element hidrogràfic a destacar són les rieres que neixen al costat marítim de la serra de Collserola, i són de caràcter torrencial, igualment dependents de les condicions climàtiques.

L'estructura geològica del Pla de Barcelona presenta per un costat els materials paleozoics que defineixen la serra de Collserola. Aquesta està formada per pissarra que s'assenten damunt d'un basament granític. Per l'altre costat, l'acció sedimentària de la plataforma presenta una sèrie de característiques que han permès definir-la com un procés cíclic. Sembla que allà on l'efecte dels torrents no ha estat violent, es pot diferenciar tres capes que se superposen quasi sempre en el mateix ordre i que es repeteixen cíclicament unes tres vegades.

De baix a dalt:

Argiles vermelles de procedència col·luvial i que serà la conseqüència d'un sòl format en condicions de clima semblant al de les regions tropicals humides, és a dir, una fase humida i una altra seca.

Llims groguencs d'origen eòlic, *loess*, i que sembla que es formaven amb un clima sec i fred.

Per últim trobem el que s'anomena torturà, que són la formació de les crostes calcàries, les quals s'haurien format en períodes de transició entre els dos lims anteriors.

En aquests nivells anirien incidint les diferents torrents i rieres, encaixant-se i produint formacions al·luvials i col·luvials de lims i argiles poc consolidades, la qual cosa explicarà l'aparició esporàdica de llengües de còdols i graves que trenca aquest cicle.

4. CONTEXT HISTÒRIC I ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS

El carrer d'Espolsa-sacs es troba situat al districte de Ciutat Vella, al nord del nucli del barri Gòtic, formant part de la barriada de Santa Anna, fora del centre històric d'època romana la *Colonia Iulia Augusta Faventia Paterna Barcino*, fundada de nova planta per August al segle I aC. La ciutat enmurallada, situada en un turó conegut en època medieval com a Mons Tàber, presentava una planta octogonal amb una trama a partir de dos eixos: el *cardo maximus* (nord-sud) i el *decumanus* (est-oest). Aquests dos eixos donaven la pauta a la resta de la xarxa de carrers rectilinis amb illes regulars, confluint en un espai obert i central, el fórum, l'actual plaça Sant Jaume.

Des del començament del segle IX el territori de la ciutat de Barcelona s'amplià amb l'establiment dels primers nuclis de població situats fora del recinte que englobava la muralla romana, constituint burgs o barriades, anomenades també vilanoves, establertes al voltant de centres d'ordre econòmic o religiós com és el cas d'esglésies, el mercadal, el port o els hospitals. Lentament les muralles romanes anaren perdent el seu valor defensiu i la funció aglutinadora i proteccionista exercida durant més de 900 anys. A la fi del segle XI l'antiga muralla havia perdut tota la seva funcionalitat com a recinte defensiu (CUBELES, 1993) tot i que el nucli urbà que delimitava continuà mantenint el paper de centre polític i religiós (GARCIA i ESPUCHE, 1986).

Durant els segles XII-XIII es produeix a la ciutat un moment d'expansió econòmica. Això es va traduir en l'augment de la implantació de tallers i fleques, la urbanització del suburbium al peu de les muralles, el creixement de les zones destinades al conreu (sobretot al sud de Santa Maria del Pi), i la transformació dels espais lliures en horts i posteriorment en habitages. A mitjans del segle XII, les ordes militars (Templers, Hospitalers i del Sant Sepulcre) van rebre propietats al territori de Barcelona (BANKS, 1992). L'espai va ser dividit gradualment en parcel·les i llogat per propòsits edificatoris. Aquest procés va afectar sobretot la àrea compresa entre el carrer Canuda fins a l'església de Santa Ana i també en direcció sud fins al carrer de la Portaferrissa.

Es poden diferenciar 4 àrees dintre de la composició urbana de la Barcelona del segle XII: una destinada als intercanvis comercials, amb evidències d'una horticultura limitada i habitatges de petites dimensions; una segona amb àrees properes al mercat, on s'observa una barreja d'activitats comercials i les residències i els tallers tindrien una escassa representativitat; una àrea urbanitzada de naturalesa residencial, on s'inclouria la vila nova de Santa Maria del Pi (parroquia que mantenia sota la seva influència l'àrea del Portal de l'Àngel); finalment es distingia un ampli sector destinat a la producció agrícola.

Les viles noves creades al voltant de l'antic recinte emmurallat romà foren el Mercadal, Santa Maria del Mar, Sant Cugat del Rec, Sant Pere, Dels Arcs i Del Pi. En relació amb la funcionalitat dels nous espais ocupats, cal assenyalar que el procés de creixement de les vilanoves crea una polarització típicament medieval entre una ciutat d'herència romana amb funcions de centre polític, religiós i simbòlic, seu de la Cort Comtal i del bisbe; i el burg, on es situa una gran varietat d'activitats comercials (sobretot artesanals i marítimes), (García Espuche, 1986), i zones de poblament. Veurem com aquesta contraposició fou progressivament diluïda amb la construcció d'un nou recinte emmurallat per tal de garantir la protecció dels nuclis poblacionals recentment creats. Malgrat aquest element, encara perduraven formes d'organització romanes que amagaven la nova realitat urbana de la ciutat; és la divisió político-administrativa en forma de quarters.

El desenvolupament econòmic, social i demogràfic de les diverses vilanoves al voltant de la ciutat, impulsat per la política expansionista de Jaume I, va comportar la necessitat de construir un nou recinte emmurallat per a protegir-les (el primer recinte, la muralla romana del segle IV, havia quedat sobrepassat pel creixement demogràfic). Així doncs, durant la segona meitat del segle XIII s'inicià la construcció de la nova muralla, essent el primer tram el construït a La Rambla, des del convent de Framenors fins l'àrea propera a l'església de Santa Anna, amb una datació anterior a 1260 (CARRERES i CANDI, 1909). La Vilanova dels Arcs fou englovada pel tram de 1275 (HURTADO, MESTRE I MISERACHS 1995, pàg. 120-121).

Alguns autors (CUBELES, 1993) però, plantegen que la presència de portals no implica forçosament que la muralla estigués constituïda, ja que està documentada l'existència d'aquests portals al final d'alguns carrers, sense evidència de murs de tancament. Tenint en compte el temps que passa entre la conclusió de les obres de l'anomenat segon recinte i la pèrdua de la capacitat defensiva del mur romà, aquesta corrent d'investigació planteja la possible existència d'estructures edilícies aixecades de forma gradual i dotades de caràcter defensiu que haurien anat protegint la ciutat segons l'expansió del seu creixement. La culminació d'aquest sistema de defensa el marca la construcció definitiva d'una fortificació estable.

La fisonomia de la muralla és encara avui dia un tema escassament conegut. Sabem però, que el segon recinte defensiu fou aixecat amb pedres que provenien de la propera muntanya de Montjuïc, formant un circuit tancat molt més ampli que l'anterior. En el mur s'hi obrien un seguit de sageteres i presentaven un coronament fet amb merlets i matacans. El llenç de la muralla es ceia reforçat per un seguit de torres, part de les quals estaven flanquejant els portals d'entrada de la ciutat, i als seus peus s'hi obria el fossar, sovint ple d'aigua estancada. Pel primer tram de La Rambla les fonts ens parlen de torres de planta poligonal, però, per la resta no sabem amb certesa la forma de la seva planta, podent ser semicirculars, quadrades, etc... (DURAN i SANPERE, 1972). Hi ha un llistat de tots els portals, torres i frís corresponents a les muralles del 1390).

En aquest context expansionista al burg dels Arcs s'establiren ràpidament i en gran nombre obradors i tallers regentats per menestrals o petits burgesos dedicats a l'activitat comercial, sobretot al voltant del mercat que s'havia originat a l'exterior de la porta Bisbal (l'antiga porta del nord-oest del recinte romà). D'aquesta manera, per primera vegada l'activitat secundària i terciària van començar a tenir un pes important a la zona, fins a donar-se un predomini clar de la petita burgesia menestral en l'estructura econòmico-social, predomini que es mantindria durant els segles següents, si bé amb una presència considerable d'oficis vinculats a càrrecs públics i amb l'existència d'un grup molt més reduït de professions liberals (AA.VV. 1992. pàg. 27-28. 31-33).

L'augment d'activitat a la zona va provocar que s'urbanitzessin els carrers confluents a la plaça del mercat (que havia sorgit de manera fortuïta amb la realització del mateix). Foren els carrers posteriorment anomenats carrer del Bou de la plaça Nova i carrer de la Corribia (que apareix citat com a Via Transcivitatem –la correspondència entre la Via Trancivitatem i el carrer de la Corribia és molt versemblant, si bé no és segura-) (AA.VV. 1992. pàg. 27-28 i 105).

El context d'expansió econòmica i la implantació d'un règim jurídic de caire municipal durant el segle XIII van afavorir la divisió administrativa de la ciutat en quarters, amb la Plaça del Blat com a centre comercial. El resultat d'aquesta subdivisió foren els quarters del Santa Maria del Pi, Sant Pere, Santa Maria del Mar i Framenors. El sistema de quarters es tractava d'una divisió administrativa artificial. Sembla que vol representar una geometria essencial, la unitat de la ciutat, tot i que s'obtenen unitats molt disperses per la forma, pels continguts sociofuncionals i pel contrast dels seus valors demogràfics. La subdivisió en quarters del segle XIII es va mantenir en el segle XIV (funciona, de fet, fins a finals del segle XVIII), malgrat que el centre ja no era de tipus comercial, sinó administratiu: la Plaça Sant Jaume. Pel que fa a la funcionalitat dels quarters en el segle XIV cal assenyalar que el quarter de Santa Maria del Pi, amb la parroquia reedificada el 1319 i l'església del 1453, és de tipus residencial (aparentment funcionaris de la cort).

En èpoques posteriors, la construcció de palaus pertanyents a famílies amb un alt poder adquisitiu reforça el caràcter residencial i potser exclusiu de la zona. Entre la parroquia de Santa Anna i la Plaça Nova es pot destacar el Palau de Solterra i els palaus dels marquesos de Caldes de Montbui. L'estudi detingut dels fogatges i del Reial Cadastre borbònic ofereix una visió diferent a la del simple inventari arquitectònic. Caldria ser contrastada amb una investigació arqueològica dels habitatges més humils que existien en la zona que ens ocupa.

Les obres urbanes del segle XIV es detenen posteriorment en l'àmbit públic (equipaments, carrers, places...) A partir del segle XVI es tendeix al benefici de

persones i institucions concretes de la ciutat, com la petita aristocràcia i l'oligarquia urbana. No es paralitzen, però, les obres a les muralles, malgrat que l'índole d'aquestes remodelacions ha perdut el caràcter aglutinador dels segles anteriors.

En el segle XVII les noves tendències defensives, com l'ús de la pólvora, van obligar a reformar part de la muralla existent (és a dir, el tram de muralla de final del segle XIII, però també, el construït durant els segles XIV, XV i XVI, dels quals no s'ha fet esment per quedar fora dels límits estudiats en el present treball), donant lloc a la substitució dels antics merlets i la construcció d'un seguit de baluards situats al llarg del circuit defensiu d'època medieval. El baluard que podria ser documentat en el tram de la present intervenció és el situat davant del Portal de l'Àngel, que sabem que es va bastir un cop acabada la Guerra dels Segadors (1652), el resultat de la qual fou el privilegi militar de la ciutat concentrat a mans de l'Estat central, que va promoure el reforç de la muralla amb la construcció de més baluards, entre els anys 1672 i 1675.

A final del segle XVIII, les muralles de la La Rambla es començaren a enderrocar per urbanitzar definitivament el carrer i dur-hi a terme el passeig que donarà lloc a l'actual Rambla. L'existència del recinte defensiu havia esdevingut un problema higiènic que impossibilitava el creixement de la ciutat, que s'havia quedat petita pel nombre d'habitants que hi residien. Un cop destruïda la muralla es van presentar a concurs un seguit de projectes urbanístics per crear el que més tard s'anomenarà l'Eixample (GARCIA ESPUCHE, 1986).

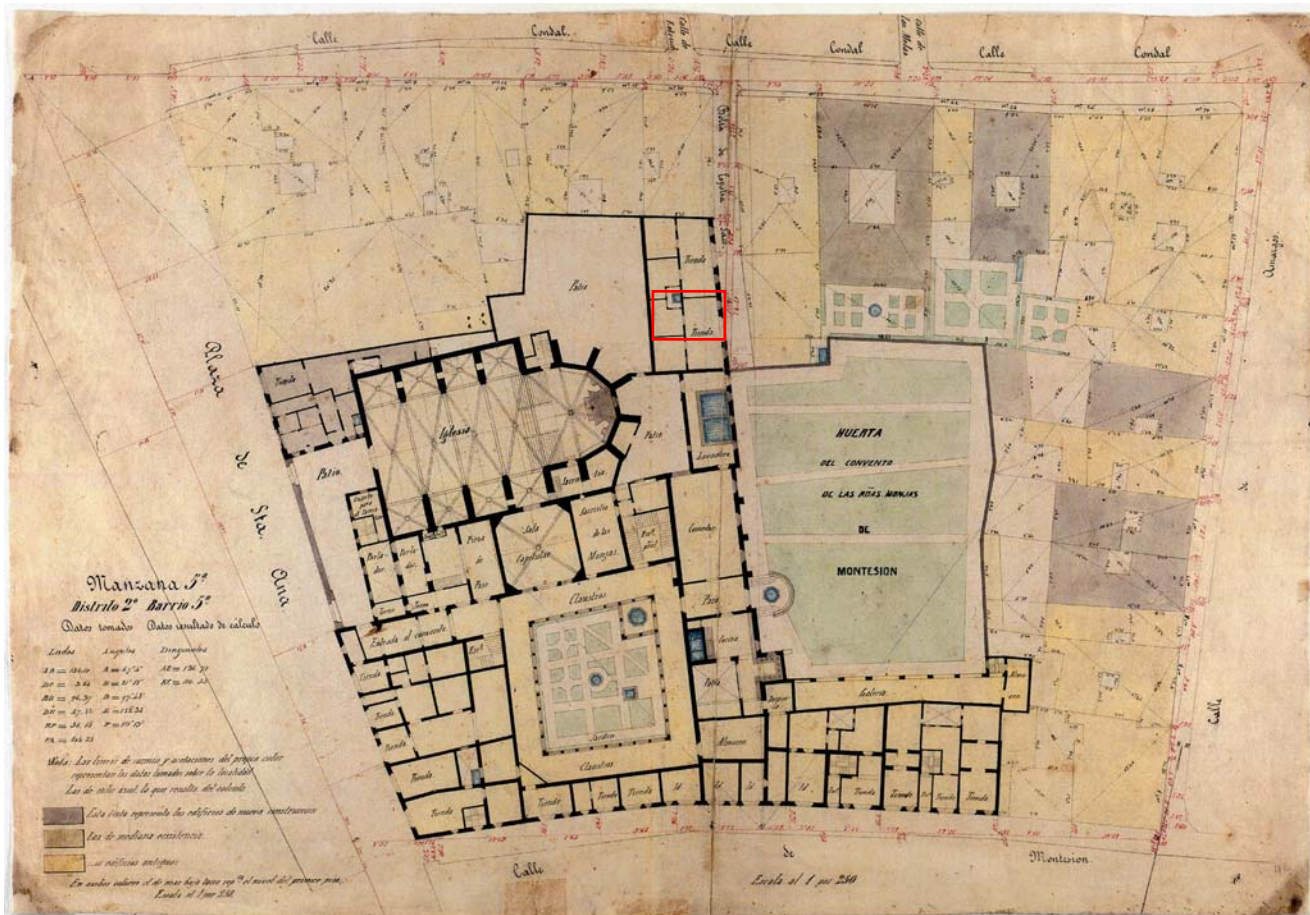
La finca on s'ha projectat, situada al carrer d'Espolsa-sacs núm. 4, es troba situada sobre l'antic monestir de Santa Maria de Monstió. Aquest antic monestir dels canonges augustinians era situat al Portal de l'Àngel, al costat de l'actual carrer de Montsió. En aquest indret hi havia uns edificis de l'ordre de la Penitència, però, en ser abolit, les seves propietats passaren a la comunitat de canonges augustinians de Santa Eulàlia del Camp, que s'hi instal·là el 1308. Fins aleshores havien tingut el seu convent vers l'actual passeig de Lluís Companys, fora del Portal Nou. L'església s'inicià el 1388, i el convent, vers el 1391. El 1420 la reina Maria d'Aragó intercedí perquè el convent passés a les monges dominicanes de les comunitats establertes a Barcelona el 1347 prop del port antic i que el 1388 s'havia traslladat vora les Drassanes, al petit convent de Sant Pere Màrtir, l'església del qual estava dedicada a Nostra Senyora de Montsió. Tres anys més tard, el 1423, les monges es traslladaren al nou indret, que a partir de llavors es digué Santa Maria de Monstió, i els augustinians a la canònica de Santa Anna, amb els canonges de la qual es fusionaren. Durant el segle XIX les monges foren expulsades del convent en diverses ocasions, motiu pel qual el 1882 van vendre els terrenys i passaren a residir al nou convent que havien bastit a la rambla de Catalunya (1880-90), on avui s'aixeca el temple de la parròquia de Sant Ramon de Penyafort-Monstió. L'arquitecte Joan Martorell reconstruí parcialment l'antic convent en el nou solar. Els esdeveniments de 1909 i del 1936 obligaren les dominicanes a mudar-se a Esplugues de Llobregat –el nou convent fou inaugurat el 1950– on novament s'emportaren el claustre de l'edifici (carrer de l'Església, núm. 82). L'antic edifici restà com a parròquia.

La iniciativa de la fàbrica de l'església es va deure a fra Bernat Jaubert. El temple era de na única de grans dimensions, coberta amb quatre trams de volta de creueria. L'absis té set costats, però no disposa de capelles radials. L'originalitat d'aquesta església residia en la incorporació d'una tribuna alta: les capelles laterals estaven dividides per una volta intermèdia que formava una capella inferior de volta molt rebaixada amb una tribuna alta o sobrecapella al damunt. Això representava un doble aprofitament de l'espai de les capelles. A més, aquestes voltes intermèdies tenien la

particularitat de ser enormement rebaixades i de descansar sobre arcs escarsers, no apuntats. Es té constància d'una solució arquitectònica semblant a Santa Maria del Mar, fruit d'una reforma del segle XVI.

De les obres executades durant el segle XV està documentada la construcció de la cripta de l'església per acollir un grup escultòric del Sant Sepulcre, raó per la qual les mènsules que aguanten la seva volta presenten relleus d'àngels amb els instruments de la Passió i a la clau hi trobem el Calvari. La realització de la cripta suposà l'elevació del presbiteri amb una escalinata de quinze esglaons.

Però potser l'obra més significativa és el claustre, avui molt reformat pels trasllats esmentats. Era originàriament de planta rectangular amb dos pisos de galeries. Durant la segona meitat del segle XV s'obrà una gran font o safreig en un dels murs del claustre baix que destaca pel seu treball escultòric: a la llinda de pedra es pot veure la Mare de Déu pujant les escales del temple –en clara referència a l'advocació del convent- i una abundant decoració floral. El fons presenta una ornamentació geomètrica ogival. Pel claustre s'accedia a la gran sala capitular de planta rectangular i volta de creueria. Aquesta sala capitular fou utilitzada coma teatre per la Societat Filodramàtica, bressol del Liceu (FIGUEROLA, 2003).

El convent de Santa Maria de Montsió, segons els Quarterons de Garriga i Roca, full núm. 48. Emmarcada en vermell la situació de la finca del Carrer Espolsa-sacs núm. 4.

Per altra banda, algunes de les intervencions arqueològiques efectuades a les proximitats del carrer d'Espolsa-sacs són:

- Noemí Nebot Pich (2003): Memòria d'intervenció arqueològica efectuada l'Avinguda del Portal de l'Àngel 32-36, al Carrer Comtal 1. Barcelona, el Barcelonès. Desembre 2003. MHCB: 124/03. Rases de serveis al carrer, amb la documentació d'algunes estructures molt arrasades.
- Eva Orri Terrado (2004): Memòria de la intervenció arqueològica efectuada al carrer de n'Amargós 18-22, C/ Comtal 31-32. Barcelona. Maig – Juny de 2004. Codi MHCB: 045/04. Rases al carrer. Resultat negatiu.
- David Torres Rodríguez (2006): Memòria del seguiment arqueològic realitzat al carrer Comtal, 7 de Barcelona (285/05) Del 28 de novembre al 9 de desembre de 2005. Inèdit. Fossat d'ascensor. Estructures d'època contemporània i moderna, segles XX i XIX.
- J.M. Espejo Blanco (2007): Memòria arqueològica de la intervenció efectuada al carrer Comtal, 26-30, 29-31, de Barcelona. Codi MHCB: 149/06. Data d'intervenció: 13-27 de novembre de 2006. Rases al carrer. Resultat negatiu.

5. METODOLOGIA

La intervenció arqueològica s'ha regit per la normativa legal vigent (Decret 78/2002). El codi de registre de la intervenció ve definit per un número de codi del Registre d'Intervencions Arqueològiques del Servei d'Arqueologia (MHCB), en aquest cas és **098/07**, el qual consta a tota la documentació, al material inventariat, als seus embalatges i als documents elaborats. A la intervenció s'ha seguit la seqüència estratigràfica real. S'han identificat, numerat i documentat tots els nivells estratigràfics, tant positius, com negatius i estructurals. Cada unitat estratigràfica s'ha individualitzat amb una fitxa pròpia, amb les fitxes de registre de camp del Servei d'Arqueologia del MHCB. Aquestes fitxes és lliuren tant en paper com informatitzades.

La documentació planimètrica s'ha fet a escala 1:20. S'ha dibuixat tant la planta de la cala realitzada així com una secció, individualitzant cada unitat estratigràfica documentada. Aquesta documentació és lliurada tant en paper com informatitzada, amb el programa Autocad 2000.

Igualment s'ha fet un seguiment fotogràfic de la intervenció. S'ha adjuntat un llistat corresponent al registre fotogràfic, així com els originals en suport informàtic.

6. DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS REALITZATS

Les tasques es van iniciar amb la delimitació de la cala del fossat d'ascensor, que mesurava 115 x 103cm, i que s'havia d'excavar fins a 150 cm. Immediatament es va procedir a l'aixecament del paviment actual, fet de rajola hidràulica de 30 x 30 cm (UE 1001) i a continuació es va documentar una preparació del paviment, feta de morter de calç blanca (UE 1002), força compactat, que cobria un anivellament d'argiles (UE

1003), de coloració marró i amb restes de material constructiu i taques de morter. Aquest anivellament cobria una volta feta de totxos plans, de 15 x 30 x 3 cm units amb morter de calç blanca, col·locats seguint el sistema de la volta de llibre (UE 1004). Aquesta estructura va ser desmuntada, deixant al descobert l'interior d'un dipòsit, que es trobava reblert en part per un sediment de color negre, molt heterogeni i poc compactat, amb restes de runa, que sense dubte l'amortitzava (UE 1005). Finalment es va rebaixar aquest sediment fins arribar a la cota necessària per bastir l'ascensor, moment en el que es va donar per finalitzada la intervenció.

7. CONCLUSIONS

Les Ues 1000, 1002 i 1003 corresponen respectivament al paviment de rajoles hidràuliques, la preparació i l'anivellament del terreny, que formen part d'un mateix moment constructiu corresponent a la pavimentació actual de la finca, segurament datable al segle XX pel tipus de rajoles. L'estructura documentada (UE 1004) és sense dubte una fossa sèptica, relacionada amb l'edifici d'habitatges. La manca de materials arqueològics tant en el nivell que es troba cobrint la volta, com en el que amortitza la fossa, ens impossibilita parlar de datacions concretes per la seva construcció i amortització. Tot i així, pel tipus de materials i de paraments utilitzats, es tractaria molt probablement d'una estructura pertanyent al segle XVIII o XIX i molt possiblement amortitzada al segle XX.

8. BIBLIOGRAFIA

AAVV. (1992): "La ciutat a través del temps. Cartografia històrica" Història de Barcelona, índex. Barcelona.

AAVV (1997): *Els barris de Barcelona. Volum I. Ciutat Vella i Eixample*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, pp. 12-23.

BANKS, P. (1992): "L'estructura urbana de Barcelona, 714-1300", AADD: *Història de Barcelona 2. La formació de la Barcelona Medieval*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona.

CARRERAS I CANDI, F. (1909): "La ciutat de Barcelona" *Geografia General de Catalunya, vol. III*. Barcelona.

CONEJO, A. (2003): Els darrers claustres monàstics gòtics. L'Art gòtic a Catalunya II. Catedrals, monestirs i altres edificis religiosos 2. Enciclopedia Catalana. Barcelona. Pàg. 241-242.

CUBELES, A. (2003): Les muralles de Barcelona. L'Art gòtic a Catalunya. Arquitectura III. Dels palaus a les masies. Enciclopedia Catalana. Barcelona. Pàg. 138-141.

DURAN I SANPERE, A. (1972): "La ciutat al llarg de les seves muralles. Viatge entorn de la darrera muralla" Barcelona i la seva Història, vol. I. Barcelona.

FIGUEROLA, P.J. (2003): Els convents de la ciutat de Barcelona al segle XV. L'Art gòtic a Catalunya II. Catedrals, monestirs i altres edificis religiosos 2. Enciclopedia Catalana. Barcelona. Pàg. 235-236.

FLORENSA FERRER, A. (1962): "Evolución de Barcelona en la Baja Edad Media". Cuadernos de arqueología e historia de la ciudad, III. Barcelona.

GARCIA I ESPUCHE, A. (1986): *Espai i societat a la Barcelona preindustrial*. Barcelona.

GRAU, R. (1997): "Consideracions històriques sobre el centre de Barcelona", AADD: *Els barris de Barcelona. Volum I. Ciutat Vella i Eixample*, Enciclopèdia Catalana, pp. 33-56.

GUÀRDIA, M. (2003): Les formes urbanes. Les ciutats i les viles. La ciutat de Barcelona. L'Art gòtic a Catalunya. Arquitectura III. Dels palaus a les masies. Enciclopèdia Catalana. Barcelona. Pàg. 46-54.

GUÀRDIA, M; GARCIA ESPUCHE, A. (1992): "Consolidació d'una estructura urbana (1300-1516)", AADD: *Història de Barcelona 3. La ciutat consolidada (s. XIV-XV)*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona.

GUÀRDIA, M.; GARCIA ESPUCHE, A. (1992): "Estructura urbana", AADD: *Història de Barcelona 4. Barcelona dins la Catalunya Moderna (s. XVI-XVIII)*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona.

HUERTAS, J.; RODRÍGUEZ, M. (2000): "Muralla medieval de Barcelona: darreres intervencions arqueològiques" *Actes del I Congrés d'arqueologia medieval i moderna a Catalunya*. Igualada.

MESTRE, J. (1997): "Les divisions político-administratives de la ciutat de Barcelona",

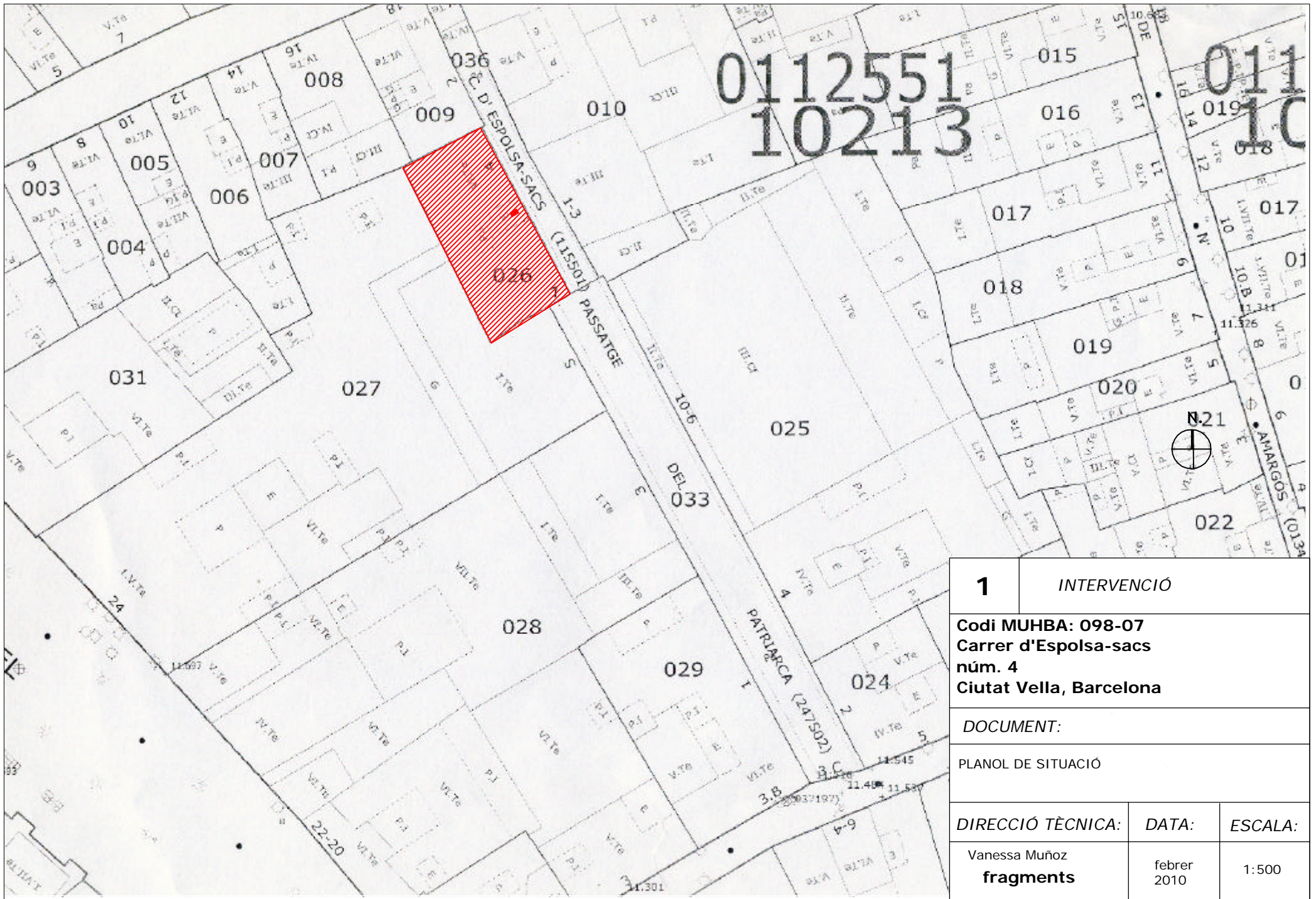
OLIVÉ I GUILERA, J.: "Les rieres del pla de Barcelona a mitjan segle XIX" *Actes del III congrés d'història de Barcelona*. Barcelona.

PERELLÓ FERRER, A.M. (1996): "Defensa i fortificació" *L'arquitectura civil del segle XVII a Barcelona*. Barcelona.

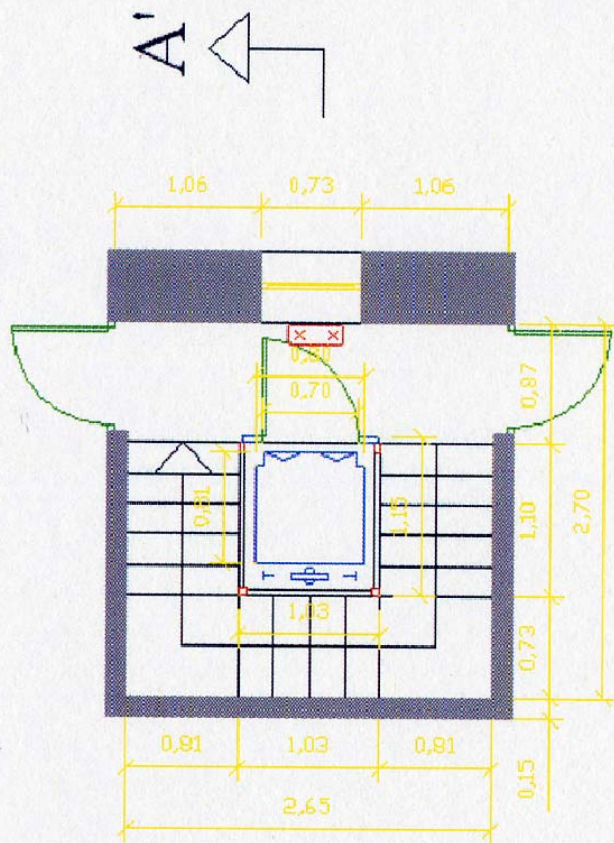
RIBA I ARDERIU, O. (1992): "Aspectes geològics de les muralles barcelonines" *Revista Muntanya del Centre Excursionista de Catalunya*, núm. 781. Barcelona.

RIBA I ARDERIU, O. (1993): "Assaig sobre la geomorfologia medieval de la ciutat vella de Barcelona" *Actes del III congrés d'història de Barcelona*. Barcelona.

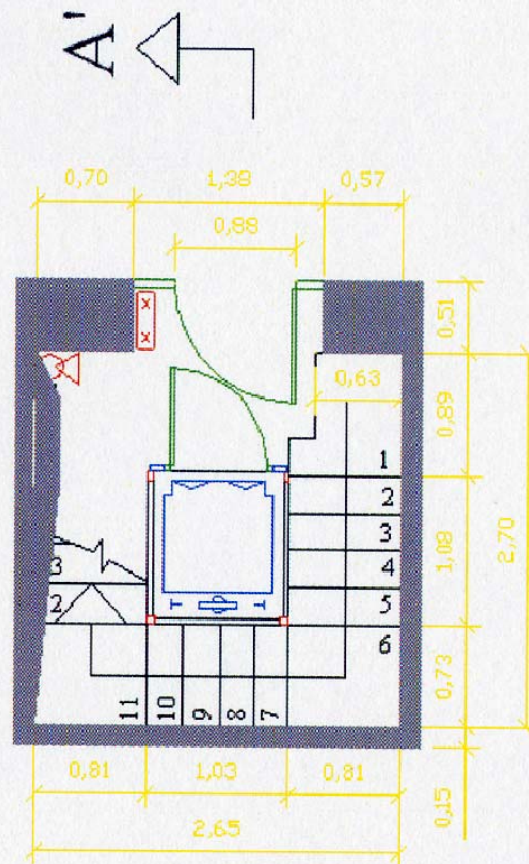
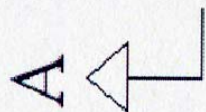
ANNEX 1. PLANIMETRIES

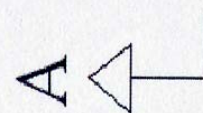
1	<i>INTERVENCIÓ</i>	
Codi MUHBA: 098-07 Carrer d'Espolsa-sacs núm. 4 Ciutat Vella, Barcelona		
<i>DOCUMENT:</i>		
PLANOL DE SITUACIÓ		
<i>DIRECCIÓ TÈCNICA:</i>	<i>DATA:</i>	<i>ESCALA:</i>
Vanessa Muñoz fragments	febrer 2010	1:500

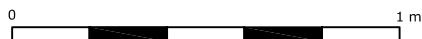
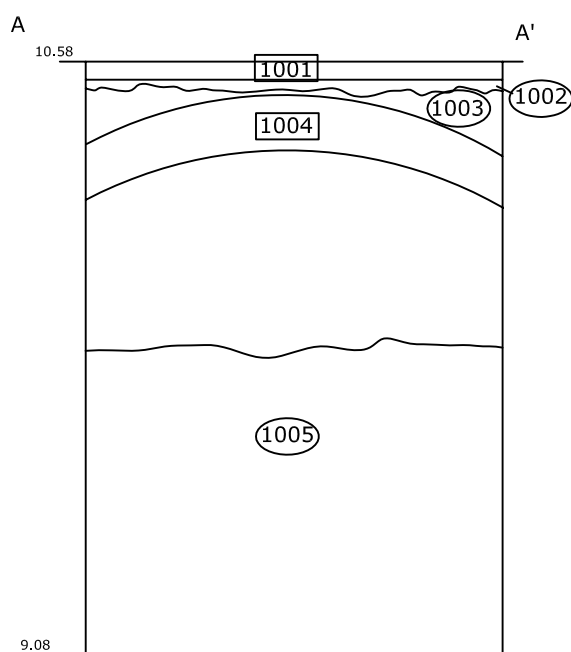
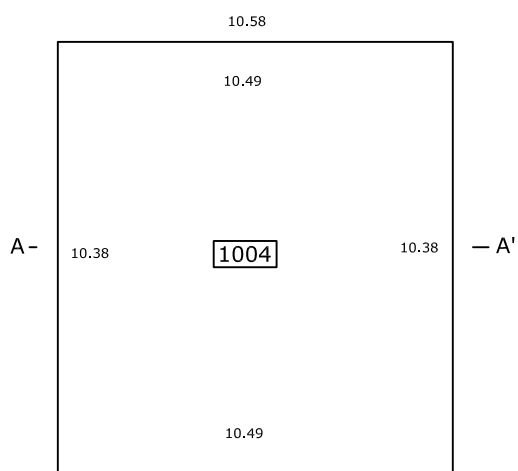
PLANTA ENTRESOL
ESTAT REFORMAT

PLANTA BAIXA
ESTAT REFORMAT

2	<i>INTERVENCIÓ</i>	
Codi MUHBA: 098-07 Carrer d'Espolsa-sacs núm. 4 Ciutat Vella, Barcelona		
<i>DOCUMENT:</i>		
PLANTA GENERAL DE L'IMMOBLE I SITUACIÓ DEL FOSSAT		
<i>DIRECCIÓ TÈCNICA:</i>	<i>DATA:</i>	<i>ESCALA:</i>
Vanessa Muñoz fragments	febrer 2010	

3	<i>INTERVENCIÓ</i>	
Codi MUHBA: 098-07 Carrer d'Espolsa-sacs núm. 4 Ciutat Vella, Barcelona		
<i>DOCUMENT:</i>		
PLANTA I SECCIÓ		
<i>DIRECCIÓ TÈCNICA:</i>	<i>DATA:</i>	<i>ESCALA:</i>
Oscar Varas Ranz fragments	juliol 2007	1:20

ANNEX 2. FOTOGRAFIES

ESP_SACS 01. Foto d'inici.

ESP_SACS 01.UE 1003.

ESP_SACS 01.UE 1004.

ESP_SACS 01.UE 1005.

ANNEX 3. FITXES D'UE

<i>FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES</i>				U.E.: 1001 			
INTERVENCIÓ: ESPOLSA-SACS 4				CODI: 098/07			
Sector:		Zona:		Cala:		Àmbit:	
Definició: PAVIMENT RAJOLA		Criteris de diferenciació:		Color:		Mínima: 10,55	
Superfície:		Fiabilitat estratigràfica:		Consistència:		Màxima: 10,58	
COMPONENTS		SEQÜÈNCIA FÍSICA		CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ		SEQ. ESTRATIGRÀFICA	
Geològics		Igual a:		 N		+ + + +	
		En contacte amb:					
		Se li adossa:					
		S'adossa a:					
Orgànics		Cobert per:				+ + + +	
		Cobreix: 1002					
		Tallat per:					
Artificials RAJOLA HIDRÀULICA DE 30 X 30		Talla:				+ + + +	
		Reomplert per:					
		Reomple:					
Descripció: PAVIMENT DE RAJOLA DE 30 X 30				Data d'actuació:		Fitxa revisada per:	
Estat de conservació:				Responsable:		Compr. de documentació:	
						Fitxa ☐ Dibuix ☐ Foto ☐	

Procés d'excavació		Data inici:	Data fi:
AIXECAMENT PER MITJANS MECÀNICS			
Interpretació:			
PAVIMENT ACTUAL DE LA FINCA			
Materials representatius:		Referencia materials:	
		Fulls d'inventari núm.:	
Elements i criteris de datació:		Cronologia:	
RELATIUS		SEGLE XX	
Observacions:			
ARXIU			
plantes		seccions-alçats	
núm.:		núm.:	
		Diapositives:	
		B/ N:	
		Color:	

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES				U.E.: 1002 					
INTERVENCIÓ: ESPOLSA-SACS 4			CODI: 098/07						
Sector:	Zona:	Cala:	Àmbit:	Cotes					
Definició: PREPARACIÓ PAVIMENT	Criteris de diferenciació:		Color:		Mínima: 10.45				
Superfície:	Fiabilitat estratigràfica:		Consistència:		Màxima: 10,55				
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ		SEQ. ESTRATIGRÀFICA					
Geològics	Igual a:	 N		+	+				
	En contacte amb:					+	+		
	Se li adossa:							+	+
	S'adossa a:								
Orgànics	Cobert per:1001	+	+						
	Cobreix:1003			+	+				
	Tallat per:					+	+		
Artificials MORTER DE CALÇ	Talla:	+	+						
	Reomplert per:			+	+				
	Reomple:					+	+		
Descripció: MORTER DE CALÇ BANCA			Data d'actuació:					Fitxa revisada per:	
Estat de conservació:			Responsable:	Compr. de documentació:					
				Fitxa ☐	Dibuix ☐	Foto ☐			

Procés d'excavació		Data inici:	Data fi:
Interpretació:			
PREPARACIÓ DE MORTER PER AL BASTIMENT DEL PAVIMENT ACTUAL DE LA FINCA			
Materials representatius:		Referencia materials:	
		Fulls d'inventari núm.:	
Elements i criteris de datació: RELATIUS		Cronologia: SELGE XX	
Observacions:			
ARXIU			
plantes		seccions-alçats	
núm.:	núm.:	Diapositives: B/ N: Color:	

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES				U.E.: 1003 		
INTERVENCIÓ: ESPOLSA-SACS 4			CODI: 098/07			
Sector:	Zona:	Cala:	Àmbit:	Cotes		
Definició: ANIVELLAMENT		Criteris de diferenciació: COLOR I TEXTURA		Color: MARRÓ		
Superfície:		Fiabilitat estratigràfica:		Consistència: COMPACTE		
				Mínima: 10,25		
				Màxima: 10,45		
COMPONENTS		SEQÜÈNCIA FÍSICA		CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ		
Geològics ARGILES I SORRES		Igual a:		 N		
		En contacte amb:				
		Se li adossa:				
		S'adossa a:				
Orgànics CENDRES I CARBONS		Cobert per:1002		+ + + +		
		Cobreix:1004				
		Tallat per:				
Artificials RESTES DE MORTER		Talla:		+ + + +		
		Reomplert per:				
		Reomple:				
Descripció: PAVIMENT DE RAJOLA DE 30 X 30			Data d'actuació:		Fitxa revisada per:	
Estat de conservació:			Responsable:		Compr. de documentació:	
					Fitxa Dibuix Foto ☐ ☐ ☐	

Procés d'excavació		Data inici:	Data fi:
AIXECAMENT MANUAL			
Interpretació:			
ANIVELLAMENT PER A LA CONSTRUCCIÓ DEL PAVIMENT			
Materials representatius:		Referencia materials:	
		Fulls d'inventari núm.:	
Elements i criteris de datació:		Cronologia:	
RELATIUS		SEGLE XX	
Observacions:			
ARXIU			
plantes		seccions-alçats	
núm.:		núm.:	
		Diapositives:	
		B/ N:	
		Color:	
fotografia			

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES				U.E.: 1004 			
INTERVENCIÓ: ESPOLSA-SACS 4			CODI: 098/07				
Sector:	Zona:	Cala:	Àmbit:		Cotes		
Definició: VOLTA		Criteris de diferenciació:		Color:			
Superfície:		Fiabilitat estratigràfica:		Consistència:			
				Mínima: 10,25			
				Màxima: 10,1			
COMPONENTS		SEQÜÈNCIA FÍSICA		CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ		SEQ. ESTRATIGRÀFICA	
Geològics		Igual a:		 N		+ + + +	
		En contacte amb:					
		Se li adossa:					
		S'adossa a:					
Orgànics		Cobert per: 1003		+ + + +			
		Cobreix: 1005					
		Tallat per:					
Artificials TOTXO DE 15 X 30 I MORTER DE CALÇ BALNCA		Talla:		+ + + +			
		Reomplert per:					
		Reomple:					
Descripció: VOLTA BASTIDA DE TOXO PLA DE 15 X 30 COL-LOCAT EN FORMA DE PLEC DE LLIBRE I UNIT AMB MORTER DE CALÇ BLANCA				Data d'actuació:		Fitxa revisada per:	
Estat de conservació:				Responsable:		Compr. de documentació:	
						Fitxa Dibuix Foto ☐ ☐ ☐	

Procés d'excavació		Data inici:	Data fi:
AIXECAMENT MANUAL			
Interpretació:			
VOLTA SUPERIOR D'UNA FOSSA SÈPTICA			
Materials representatius:		Referencia materials:	
		Fulls d'inventari núm.:	
Elements i criteris de datació:		Cronologia:	
RELATIUS		SEGLE XVIII-XIX	
Observacions:			
LA FOSSA SÈPTICA NO S'HA POGUT DOCUMENTAR EN LA SEVA EXTENSIÓ, JA QUE EL FOSSAT D'ASCENSOR L'AFECTAVA NOMÉS EN LA SEVA PART SUPERIOR			
ARXIU			
plantes		seccions-alçats	
núm.:		núm.:	
		Diapositives:	
		B/ N:	
		Color:	

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES				U.E.: 1005 		
INTERVENCIÓ: ESPOLSA-SACS 4			CODI: 098/07			
Sector:	Zona:	Cala:	Àmbit:	Cotes		
Definició: REBLIMENT		Criteris de diferenciació: COLOR I TEXTURA		Color: NEGRE		
Superfície:		Fiabilitat estratigràfica:		Consistència: SUELTA		
Mínima: 9,08				Màxima: 9,8		
COMPONENTS		SEQÜÈNCIA FÍSICA		CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ		
Geològics ARGILES I SORRES		Igual a:		 N		
		En contacte amb:				
		Se li adossa:				
		S'adossa a:				
Orgànics CENDRES I CARBONS		Cobert per: 1004		+ + + +		
		Cobreix:				
		Tallat per:				
Artificials RESTES DE MATERIALS CONSTRUCTIUS		Talla:		+ + + +		
		Reomplert per:				
		Reomple:				
Descripció: PAVIMENT DE RAJOLA DE 30 X 30			Data d'actuació:		Fitxa revisada per:	
Estat de conservació:			Responsable:		Compr. de documentació:	
					Fitxa ☐ Dibuix ☐ Foto ☐	

Procés d'excavació		Data inici:	Data fi:
AIXECAMENT MANUAL			
Interpretació:			
AMORTITZACIÓ DE LA FOSSA SÈPTICA			
Materials representatius:		Referencia materials:	
		Fulls d'inventari núm.:	
Elements i criteris de datació:		Cronologia:	
RELATIUS		SEGLE XX	
Observacions:			
NOMÉS S'HA EXCAVAT FINS A LA COTA D'AFECTACIÓ			
ARXIU			
plantes		seccions-alçats	
núm.:		núm.:	
		Diapositives:	
		B/ N:	
		Color:	
fotografia			